

de Uitdienstbode

PERIODIEK VOOR DE LEDEN VAN DE KRING UVA-SENIOREN VAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Bezoek aan de kunstcollectie van het AMC en het Museum Vrolik	1
Column. De ingenieurs staan weer op de tram	3
Kringleden zeer positief in enquête	4
KNAW laat zien hoe wetenschap werkt	5
Achter de geraniums	6
Wat de pot schafte	7
Jan Six (1857-1926) en de glimlach van Wilhelmina	8
Goede gesprekken bij smakelijke kerstlunch	9
Holocaust- en genocidestudies, wat is het en wat kun je ermee?	10
Beelden uit de UVA-Spaarnestad Photo Collectie	11
Zo kan-ie wel weer!	12
Het getal: 100	12
Uitgewerkt: kringleden na hun pensioen: Anneke Schmidt	13
UvA-nieuws	14

OPROEP

Kent u bij de UvA gepensioneerde collega's die nog niet in contact staan met de Kring UvA-senioren? Informeer hen dan over het bestaan van onze kring en de activiteiten die de leden ondernemen.

SENIOREN OP EXCURSIE AMC EN MUSEUM VROLIK

Bezoek aan de kunstcollectie van het AMC en het Museum Vrolik

door Frans Willemsen en Madzy Koudstaal

Op woensdag 19 oktober bezocht onze kring het AMC om er de kunstcollectie te bekijken en het Museum Vrolik te bezoeken. Dat wil zeggen: je kon kiezen voor het een of het ander. Voor de kunstcollectie was de belangstelling groot, ik denk dat er meer dan veertig deelnemers waren, voor Vrolik was de belangstelling wat minder. Dat er niet veel leden voor het Museum Vrolik kozen, is niet zo vreemd. Niet iedereen is bestand tegen foetussen op sterk water of aberraties als steenvrucht of cycloop. Dat het evenwel de moeite waard is laat Madzy Koudstaal hierna met enkele foto's zien. ▶

Foto: Frans Willemsen

REDACTIONEEL

door Frans Willemsen

Met dit nummer openen we de vijfde jaargang van de *Uitdienstbode*. In juni 2013 verscheen het eerste nummer, nadat op 20 februari van dat jaar de eerste bijeenkomst van de Kring van UvA-senioren in de Amsterdamse Academische Club had plaatsgevonden. Sindsdien heeft het bestuur niet stilgezeten. Het organiseerde tot nu toe veertien excursies, dertien lezingen, drie concerten en vier kerstlunches, totaal vierendertig activiteiten. Indrukwekkend. We zijn een zeer actieve kring. Dat het bestuur ook het afgelopen jaar

niet heeft stilgezeten, blijkt uit het jaarboekje dat de kringleden onlangs in digitale vorm hebben ontvangen.

Het geeft met fraaie foto's en korte verslagen een indruk van de kringactiviteiten en is in eerste instantie bedoeld voor de financiers van de kring: het College van Bestuur en het Georganiseerd Overleg. Voor de verslagen is gebruik gemaakt van ons blad, de foto's zijn van Madzy Koudstaal, die ook voor ons blad de fotografie verzorgt.

Naast de vaste rubrieken vindt u in dit nummer verslagen van de verschillende kringactiviteiten: de kerstlunch, het bezoek aan de kunstcollectie van het AMC en aan het museum Vrolik, de lezing in het kader van de AUV-dag over Holocaust- en Genocidestudies en van het bezoek aan de Koninklijke Academie van Wetenschappen. Ook vindt u in dit nummer de belangrijkste resultaten van de enquête die het bestuur heeft gehouden onder de leden over het reilen en zeilen van de kring en over wat de leden vinden van de *Uitdienstbode* ■

Ziekenhuis is middelgroot museum

De groep waarin ik me bevind bevat een opvallend groot aantal kunstliefhebbers, wat ik afleid uit hun reacties op hetgeen de rondleidster vertelt. Op namen die ik niet ken (ik weet helaas niet zoveel van beeldende kunst) volgen vaak tekenen van herkenning uit de groep. En als we tijdens de rondleiding halt houden voor een geschilderd portret en de rondleidster vraagt wie weet wie hier is afgebeeld, klinkt bijna eenstemmig: 'Sandbergen', de naam van de legendarische directeur van het Stedelijk Museum. Die naam ken ik, maar z'n portret niet.

Die rondleidster is Sabrina Kamstra, Hoofd Kunstzaken AMC. Een Hoofd Kunstzaken van een ziekenhuis, klinkt dat niet een beetje als een admiraal van de Zwitserse vloot? Een ongepaste maar vooral volstrekt onterechte gedachte, blijkt al gauw. Met een collectie van zo'n 4.000 kunstwerken hebben we hier te maken met een middelgroot museum, zo vertelt Sabrina. En ze vertelt ook hoe die collectie tot stand is gekomen. Zoals we allen weten is het AMC ontstaan toen het Binnengasthuis en het Wilhelmina Gasthuis in de binnenstad niet meer goed konden functioneren. Een ambulance kan zwaailicht en sirene aanzetten, maar hij zal zich maar met moeite door de nauwe en steeds meer verstopte straten een weg kunnen banen.

Dus werd er een groot en ultramodern ziekenhuis aan de rand van de stad gebouwd met 35 kilometer (!) openbare ruimte aan gangen en pleinen en daarmee een gigantische hoeveelheid vierkante meters aan kale wanden. En daar gaan mensen van alles aan ophangen, was de vrees. Dus werd er een Kunststichting opgericht om die muren te vullen. Belangrijke initiator was professor Willem Hendrik Brummelkamp, chirurg en kunstverzamelaar naar wie in het gebouw een galerie is genoemd. De stichting had het tij mee, want in die tijd bestond nog de zogenaamde éénprocentsregeling waarin was geregeld dat 1% van de bouwsom van openbare gebouwen aan kunst moest worden besteed, en we hebben het hier over een gebouw waarvan de bouw een miljard kostte!

Foto: Frans Willemssen

De collectie breidt verder uit door aankopen en door bruiklenen. De collectie bestaat uit 'Nederlandse' kunst van na de Tweede Wereldoorlog. Nederlands staat tussen aanhalingstekens want zoals Sabrina het uitdrukt: de band van de desbetreffende kunstenaar met Nederland kan flinterdun zijn. 'Hij of zij hoeft bij wijze van spreken slechts een tussenstop op Schiphol hebben gemaakt.' Dat de tentoongestelde collectie vooral uit

middelgroot museum beslist niet veel is. Dat heeft als zichtbaar gevolg dat er geen bordjes bij de schilderijen hangen. Gewoon te veel werk. Wel is er een app in ontwikkeling die in kunst geïnteresseerde bezoekers kunnen gebruiken bij hun rondwandeling.

Ik waag me niet aan een beschrijving van alle werken die we te zien krijgen want nogmaals, ik heb weinig verstand van beeldende kunst, bovendien zou dit artikel dan wel erg lang worden. Gaat u naar de website of koop de catalogus of beter nog: ga zelf eens rondlopen. Ik maak één uitzondering. Een werk van Diewuque Spaans die voor dit werk oorlogsveteranen in tehuis Bronbeek heeft geïnterviewd. Ze heeft hen gevraagd hoe ze zich de kleur van de lucht herinnerden tijdens de slag bij Arnhem en van al die kleurenstalen heeft ze een collage gemaakt. Het kwam op mij over als een duister schilderij. En vooruit: nog een, van een werk dat ik al vaak heb gezien. Op één van de twee grote pleinen in het AMC hangt een groot doek van Aat Veldhoen (Die u nog kent uit de excursie naar het Amsterdams Museum). waarop zijn eerste vrouw levensgroot staand is afgebeeld, naakt en van achteren gezien. Ze heeft haar hoofd gedraaid en kijkt de toeschouwer aan. Het hangt er al vijftientig jaar zonder problemen, maar de laatste tijd nemen sommige bezoekers aanstoot aan dit schilderij. Sabrina spreekt van 'nieuwe preutsheid'.

**Met een
collectie van zo'n
4.000 kunstwerken
hebben we hier
te maken met
een middelgroot
museum**

schilderijen (tweedimensionale kunst) bestaat en maar weinig beelden (driedimensionale kunst) bevat, heeft te maken met het beheer: het onderhoud van beelden is 'best lastig'. Ze staan in de openbare ruimte en dat maakt ze kwetsbaar. En er is gewoon niet genoeg menskracht voor, want de afdeling Kunstzaken bestaat uit anderhalve professionele kracht, wat voor een

In Museum Vrolijk werden we rondgeleid door Jeffrey Chen. Hij leidde ons aan de hand van vragen langs een aantal topstukken van het museum. Helaas mocht ik alleen kringleden fotograferen en niet de bijzondere

objecten zelf. Met nieuwsgierigheid en verbazing zien we bijzondere preparaten. Van een Siamese tweeling met een vergroeide ribbenkast, de verschillende stadia van de ontwikkeling van een foetus en een steenvrucht (de verkalkte

foetus bij een buitenbaarmoederlijke zwangerschap) tot de kast van Hovius waarin de schedel van een man, misvormd door een trap van een paard en een dijbeen, verbrijzeld door een zwaarbeladen kar lagen. ■

De ingenieurs staan weer op de tram

♦ door Peter Blok

Toen ik destijds, begin jaren zeventig, besloot culturele antropologie te gaan studeren aan de Amsterdamse Gemeente Universiteit was er één overweging die bij de studiekeuze totaal geen rol speelde: wat kan ik er later mee worden. Ik had gekozen voor antropologie omdat ik dacht dat ik mijn eigen cultuur beter zou kunnen begrijpen door andere culturen te bestuderen. De banen kwamen bijkans vanzelf, zowel tijdens, als na de studie. In die zin vormden wij een verwende generatie. Pas later heb ik mij gerealiseerd wat een enorme luxe dit was.

Het aantal universitaire studenten is in de vorige eeuw, met name na de Tweede Wereldoorlog, spectaculair gegroeid. Van enkele duizenden in 1900 nam het aantal toe tot bijna 250.000 nu. Lange tijd konden afgestudeerden redelijk gemakkelijk een baan vinden. Vooral voor veel jongeren uit de arbeiders- en middenklasse betekende dit een snelle sociale stijging.

Maar de universitaire banenmachine van destijds lijkt nu krakend en piepend tot stilstand te komen. Misschien is de pijnlijke waarheid dat we inmiddels voldoende academici hebben opgeleid. In de vooroorlogse crisisjaren werd gezegd dat de ingenieurs op de tram stonden. En het lijkt er soms op dat het ook nu weer die kant op gaat. Dat wil zeggen dat werkloze academici nu in de horeca of als interieurverzorgster bij Homeworks (het uitzendbureau voor werksters) aan de slag zijn.

Zolang de politieke wil er is om duizenden nieuwe academici op te leiden is dat prachtig. Als we er maar wel eerlijk bij vertellen dat de graad van bachelor of master geen garantie meer vormt voor een baan. Zeker nu blijkt dat vooral de kinderen afkomstig uit de hogere sociale klassen eerder kansen hebben op de arbeidsmarkt lijkt er ook een eind te zijn gekomen aan de twintigste-eeuwse emancipatie. De huidige generatie studenten is in dat opzicht zeker niet te benijden. ■

Kringleden zeer positief in enquête

❖ door Marylee van der Meulen en Ruud Bleijerveld

In september 2016 is een enquête gehouden onder de leden van de Kring UvA-senioren. Het bestuur wilde daarmee de mening van de leden over de kringactiviteiten en de *Uitdienstbode* inventariseren en onderzoeken welke wensen of verwachtingen er onder de leden leven.

De enquête is verstuurd naar 330 leden. Op de eerste oproep reageerde 29% van de leden; na een herinnering steeg dit percentage naar 45 (totaal 151 respondenten). Bijna de helft van de kringleden heeft dus de enquête ingevuld en dat is een hoog percentage, zeker in deze tijd waarin men voortdurend naar een mening wordt gevraagd en wellicht enquête-moe is.

Activiteiten goed gewaardeerd

De activiteiten die het bestuur van de seniorenkring organiseert worden positief beoordeeld. De leden zijn dan ook zeer goed te spreken over de kring. Vrijwel iedereen vindt het lidmaatschap aanbevelenswaardig. Dit is een goed teken. De uitslag is een stimulans voor het bestuur om de ingeslagen weg verder te volgen.

De leden zijn enthousiast over de lezingen. 'De onderwerpen zijn interessant, actueel, leerzaam en boeiend.' 'Ze geven een goed beeld waarmee onderzoekers, docenten en bestuurders bezig zijn.' De deskundigheid van de sprekers wordt gewaardeerd.

Ook de bezoeken aan interessante locaties en musea worden gewaardeerd. 'De uitstapjes zijn gezellig, informatief en leerzaam.' 'De organisatie is uitstekend.' 'Als lid van de kring krijg je net wat meer aandacht en informatie.' 'Het is vaak een kijkje achter de schermen.'

Een groot deel van de respondenten waardeert klassieke muziek. Dat blijkt uit de reacties op het jaarlijkse concert dat het Sweelinckorkest voor de kring geeft. 'Prachtig concert van Sweelinck op een mooie locatie.' 'Het is een buitenkans om op ongedwongen wijze een voortreffelijk concert bij te wonen.' 'Het is erg leuk om jonge mensen zo enthousiast te zien en de muziek is mooi.' 'Het is alsof je bij een privé-concert bent.'

De jaarlijkse kerstlunch is voor veel leden een mooie traditie. 'Het is een bijzonder leuke geanimeerde gebeurtenis door ontmoetingen met oude bekenden in een prettige sfeer.' 'De bijeenkomst is goed verzorgd, erg gezellig en het eten goed en gevarieerd.' 'Jammer dat de ruimte beperkt is, waardoor velen helaas niet kunnen deelnemen.'

Niet alleen de bijeenkomsten worden goed beoordeeld, ook de borrel na de activiteiten wordt gewaardeerd. Het informele samenzijn wordt gezien als nuttig voor het onderhouden van contacten die anders snel verloren zouden gaan. De reden waarom men een activiteit niet heeft bezocht, had meestal met het gebrek aan tijd te maken, slechts zelden door de bereikbaarheid. Wel noemden achttien deelnemers het feit dat excursies vaak te snel zijn volgeboekt.

Lezenswaardig blad

Ook het kringmagazine de *Uitdienstbode* wordt zeer gewaardeerd. 'Goede neerslag van wat er leeft onder UvA-gepensioneerden.' 'Aantrekkelijke afwisseling in rubrieken, thema's en invalshoeken, fraai geïllustreerd in een aangename opmaak die zelfs op beeldscherm goed te lezen is.' 'Het blad bevat leuke, lezenswaardige artikelen en boeiende wetenswaardigheden. Het blad geeft een goed beeld van wat er speelt bij de UvA en houdt de band met de UvA in stand.' 'De bijdragen van Jan Wieten met een historisch thema waardeer ik zeer.'

De uitslag is een stimulans voor het bestuur om de ingeslagen weg verder te volgen.

Suggestie altijd welkom

De respondenten hebben suggesties ingediend voor excursiedoelen en onderwerpen voor lezingen. Het bestuur is blij met de suggesties en zal ze bespreken en waar mogelijk uitvoeren, waarbij wel de doelstelling van de kring in acht zal worden genomen. De wens om met elkaar de moeilijkheden van het ouder worden te delen is heel invoelbaar, maar kan niet binnen dit kader worden aangeboden.

Ondanks dat we tevreden zijn over de uitslag van de enquête blijven wij nieuwsgierig naar de mening van de andere helft van de leden. Hopelijk worden zij gestimuleerd om zich toch voor een excursie in te schrijven, of alsnog een idee of een mening in te sturen. Dat kan altijd via emailadres kringuvasenieren-auv@uva.nl.

Een uitgebreid verslag van de enquête vindt u [hier](#). ■

KNAW laat zien hoe wetenschap werkt

door Henriette Ritter

Op woensdag 8 februari vond de excursie naar het Trippenhuis plaats, het prestigieuze onderkomen van de al even prestigieuze Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW). Wij werden ontvangen door de directeur van de Academie, Mieke Zaanen en omdat het gezelschap ook nu weer zeer omvangrijk was, werden wij in twee groepen gesplitst voor de rondleiding die zeer gedegen was en die ik door plaatsgebrek slechts in een notendop kan weergeven.

Om te beginnen werd mijn groep naar een maquette van het gebouw geleid waar wij een goed overzicht kregen van de twee min of meer identieke huizen die samen het burgerlijk paleis vormen dat Hendrick en Louis Trip in 1660 naar een ontwerp van Justus Vingboons aan de Kloveniersburgwal lieten bouwen. Kosten noch moeite zijn gespaard om het gebouw een voorname uitstraling te geven zodat het kon concurreren met de grachtenpanden van het Amsterdamse patriciaat. Als mensen die recentelijk rijk waren geworden in de handel haalden de broers alles uit de kast om geaccepteerd te worden in de hogere sociale kringen. Naast een chique huwelijk (Louis Trip trouwde bijvoorbeeld met een telg uit de adellijke familie de Geer) probeerde de Trippen ook indruk te maken met hun huis en inrichting.

De neoklassieke façade van het paleis die in Bentheimer zandsteen is opgetrokken, doet met zijn Korintische pilasters en zijn driehoekig fronton denken aan een tempel uit de oudheid. Al van de buitenkant wordt duidelijk met welke (volgens de huidige normen bedenkelijke!) activiteiten de gebroeders Trip zich onledig hielden: de vier kanonlopen die samen met de drie

Er was nog een torentje in het ontwerp voorzien maar dat is er nooit gekomen...

tripklompjes het wapen van de familie vormen in het timpaan, maken duidelijk dat de eigenaren van het pand kooplieden waren in 'waepen, geschut, cogels en amonitie van oorloge', een handel waar ook de hoekschoorstenen in de vorm van mortieren naar verwijzen. Als tegenwicht zijn er op de gevel wel palm- en olijftakken, symbolen van de vrede, aangebracht. Er was nog een torentje in het ontwerp voorzien maar dat is er nooit gekomen: om technische redenen maar ook omdat het gebouw dan hoger zou uitvallen dan het stadhuis aan de Dam, en daarmee kon het stadsbestuur niet akkoord gaan!

Wat het interieur van het paleis betreft vielen de plafondschilderingen op. Lange tijd waren die voor een groot deel afgeplakt, maar met de in 2014

begonnen restauratiewerkzaamheden komen de allegorische taferelen en de afbeeldingen van vogels stukje bij beetje tevoorschijn. Overal zijn restaurateurs aan het werk om de schilderijen weer in hun oorspronkelijke frisheid terug te brengen. Een secuur karwei, waar de nieuwsgierige bezoeker ook getuige van is. Maar het zijn niet alleen de plafonds die gerestoureerd worden. Het hele gebouw wordt zorgvuldig en waar mogelijk in de oude staat teruggebracht. Dit vergt tot in de details veel studie en overleg; zo werd ons verteld dat de verf die gebruikt is voor het overschilderen van de gangen volgens een recept uit de zeventiende eeuw is vervaardigd.

Het Trippenhuis was in het bezit van de familie tot aan het begin van de XIXe eeuw. In 1812 richtte Louis Napoléon het 'Instituut van Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten' op en koos als huisvesting voor dit Instituut het paleisje aan de Kloveniersburgwal. In 1815 werd deze locatie ook het onderkomen van het Rijksmuseum. In de zogenaamde Rembrandtzaal hing 'de Nachtwacht' nog ongeschonden, in oorspronkelijke staat aan de muur. Toen dit pronkstuk van de Nederlandse kunstgeschiedenis in 1715 overgebracht werd naar het paleis op de Dam omdat het daar beter tot zijn recht zou komen, moesten er vanwege de inhuizing, stukken van het doek worden afgesneden.

Na de rondleiding werden de twee groepen weer samengevoegd in de

grote vergaderzaal waar wij werden toegesproken door Mieke Zaanen en daarna door de president van de Academie, José van Dijck. Wij kwamen nu meer te weten over de geschiedenis en de organisatie van de KNAW. Thorbecke had in 1851 het Instituut opgeheven en vervangen door de Academie van Wetenschappen nadat hij uit bezuinigingsoverwegingen de Schone Kunsten als aandachtsveld had geschrapt. Ondanks de moeilijke tijden blijft de Academie een zeer prestigieuze instelling wat eens te meer duidelijk wordt als het toenmalig lid Hendrik A. Lorenz in 1902 de Nobelprijs krijgt. Deze wetenschapper wordt nog steeds in ere gehouden en tijdens onze rondleiding werd zijn naam regelmatig genoemd: wij zagen zijn borstbeeld in een van de vroegere slaapkamers van de gebroeders Trip en wij werden gewezen op zijn bureau en

zijn voorzittersstoel in een van de vergaderzalen die wij bezochten. In 1938 werd het predicaat 'koninklijk' toegevoegd en kreeg de Academie de huidige naam: KNAW. Het instituut bestond aanvankelijk alleen uit een Genootschap (ingedeeld in twee onderdelen: de alfavariant en de bètavariant).

De kunsten waren tot waren tot 2014 buitengesloten, maar daar kwam verandering in, toen in dat jaar onder auspiciën van de KNAW de Academie van Kunsten van start ging met negentien kunstenaars, die als taak hebben de interactie te stimuleren tussen de kunsten onderling, tussen kunst en maatschappij en kunst en wetenschap. Een andere vrij recente uitbreiding van het aandachtsveld is de Jonge Academie, waar eminente en onafhankelijke wetenschappers tussen de 25 en 45 jaar bijeen komen. Daarnaast

vallen onder de KNAW vijftien Instututen die als nationale kenniscentra functioneren en internationale aanspreekpunten zijn.

Wij kregen nog te horen dat het Trippenhuys voor een grote verbouwing staat die een jaar gaat duren en die een aantal gebouwen met elkaar gaat verbinden zodat bijvoorbeeld ook het nabij gelegen NIAS (een van de instituten van de KNAW opgericht ter bevordering van de sociale - en de geesteswetenschappen) direct vanuit het hoofdgebouw bereikbaar wordt.

Nadat José van Dijck ons had uitgenodigd om, als de verbouwing achter de rug is, nog eens terug te komen en in de nieuwe vergaderzaal een bijeenkomst bij te wonen, werd deze interessante middag afgesloten met een borrel. ■

Column Van achter de geraniums

♦♦ door Kees Piena

Wat is er eigenlijk tegen achter de geraniums zitten? Niets natuurlijk, al moet je uiteraard wel van geraniums en van zitten houden. En van dat laatste houden veel gepensioneerden niet, die trekken erop uit, beginnen nieuwe hobby's of nemen oude weer op of gaan iets heel anders doen, als ze maar niet achter ...!

Als je achter de geraniums zit wordt je vaak gezien als iemand die niet veel belangstelling heeft (hoogstens voor de burens), ingedut is en de tijd uitzit. Maar dat is toch lang niet altijd het geval. Er zijn genoeg mensen die noodgedwongen thuiszitten, omdat zij niet of uiterst moeizaam de deur uit kunnen en niet omdat zij dat niet meer zouden willen. En daarbij kan de situatie schrijnend zijn. In mijn studententijd heb ik om geld te verdienen twee seizoenen op een zitambulance als 'hulpbroeder' gewerkt. Een zitambulance was (want het is natuurlijk al 50 jaar geleden) een busje bestuurd door een gediplomeerde broeder en met een rijder, die patiënten van huis ophaalde om hen naar een revalidatie- of behandelcentrum en zo af en toe naar een ziekenhuis te brengen en die hen uiteraard ook weer terugbracht. Niets spoedeisends dus, maar soms wel heel erg droef. Zo heb ik meegemaakt dat we een jonge vrouw, die vanwege haar ernstige vorm van reuma nog bij haar ouders woonde, dragend (daar was een speciale greep voor) van de bovenverdieping naar de ambulance moesten brengen. Maar ze wilde niet aangeraakt worden, want elke aanraking deed haar zo ongelooflijk veel pijn dat ze het dan uitkermdde. En dan was er ook de man zonder benen, die driehoog alleen in een flat zonder lift woonde en die we naar de auto moesten dragen. Naar boven brengen was nog erger; hij woog zonder benen 150 kilo en je moest in één keer door lopen. Hoewel wij zeker wisten dat hij niet weg zou lopen, was onderweg neerzetten geen optie; we zouden hem nooit meer van de grond hebben gekregen. Ondertussen kankerde betrokkene er lustig op los, want er deugde niets en zeker ook niets van ons. En in zijn

huis stonk het zo ongelooflijk dat je alleen al om die reden snel weer weg wilde.

Maar het meest bedroevende was nog wel dat de meesten van onze passagiers hun bezoek aan het revalidatiecentrum of anderszins als een feest zagen. Het was een uitje en het was zeer vaak hun enige uitje in een week of in twee weken. Op alle andere momenten moesten ze wel 'achter de geraniums zitten' en waren ze afhankelijk van partner, familie en andere mensen die aandacht wilden bieden. Heel veel bewondering heb ik voor mensen die andere mensen bijstaan bij het ontvluchten van hun niet gekozen 'opsluiting'. Zo maakte bovengenoemde broeder van de zitambulance er inderdaad een feest van als iemand met ons meereed. Hij was leuk en aardig voor onze passagiers, nam ze een beetje in de maling, nam ze toch serieus, maar gaf ze vooral heel veel aandacht. Ook als één van de 'patiënten' de weg een beetje kwijt was en ook als onvrede met het bestaan op ons werd afgereageerd. Hoe aardig mensen ook zijn, het is nooit leuk om afhankelijk te zijn van anderen om naar buiten te kunnen. Maar ik zou het toch altijd proberen. Gewoon iemand (denk aan familie, vrijwilligers of hulporganisaties) vragen is misschien al een oplossing. Mensen zijn soms veel aardiger dan men gewoonlijk denkt. Dus als men niet wil, hoeft men niet persé achter de geraniums te blijven zitten. Al is het zeker niet altijd gemakkelijk de weg naar buiten te vinden. En als men er voor kiest om dat allemaal niet te doen, is dat uiteraard ook prima. Tenslotte wil ik ook niet altijd (er) uit. ■

In deze rubriek behandel ik gerechten die wij als senioren misschien nog kennen, maar die tegenwoordig niet meer op tafel staan.

door Frans Willemsen

Zaanse Pasteitjes

Heeft u een beschuitbus in huis? Ik niet, maar vroeger bij mijn ouders thuis stond er vaak een op tafel, van Verkade. Hij was lichtokergeel en er stonden groene en rode bloemen op afgebeeld, Oost-Indische Kers, naar ik meen. Er paste precies een rol beschuit in. De eerste beschuiten van die rol leverden geen probleem op, maar naarmate de rol verder op raakte, werd het lastiger om de volgende heel uit de bus te krijgen.

Dus kwam Verkade met een technische innovatie: een verchromd metalen stangetje, iets langer dan de rol beschuit hoog was en dat van onderen cirkelvormig werd; de cirkel paste precies op de ronde bodem van de bus. Nu kon je de rol beschuit aan het stangetje omhoog tillen en konden ook de laatste beschuiten gemakkelijk worden gepakt. Simpel maar geniaal; eenvoud is het kenmerk van het ware.

Volgende vraag: eet u nog beschuit? Ja, met muisjes als er een kindje geboren is. Maar gewoon, bij het ontbijt of de lunch? Ik niet, maar ze staan gewoon op het schap van de supermarkt, dus er is vraag naar. Maar ik vraag me af of die vraag even groot is als 'vroeger'. Ik kom in oudere kookboeken regelmatig recepten met beschuit tegen, ik heb zelfs een (ongedateerd) kookboekje, van Verkade, dat vijftientig

'heerlijke beschuitgerechten' bevat. Dat zijn bijna allemaal zoete gerechten. Wat dacht u bijvoorbeeld van *Californische beschuiten* waarin de beschuiten in boter lichtbruin en knappend worden gebakken en bestreken met perzikenjam ('géén andere jam!'), waarna ze in een 'vlaschaal' (heeft u een vlaschaal?) worden gelegd en overgoten met yoghurt en bestrooid met bruine suiker. Kunnen we beschuiten die worden gebakken overigens nog beschuiten noemen? Het woord beschuit is namelijk een verbastering van het Franse biscuit dat 'tweemaal gebakken' betekent en in dit recept worden ze toch echt voor de derde maal gebakken...

Brood wordt voor de tweede maal gebakken om er vocht aan te onttrekken en zo beter houdbaar te maken, denk aan scheepsbeschuit. Heeft iemand van u overigens een idee waarom biscuitporselein zo heet terwijl het in tegenstelling tot gewoon porselein maar éénmaal gebakken is? Maar er staan er ook enkele hartige recepten in het boekje. Ik geef dat voor *Zaanse Pasteitjes* (er staat niet *Zaansche*, dus is het boekje in ieder geval uit 1947 of later want in dat jaar werd de spelling Marchant ingevoerd die de 'sch' in dat soort gevallen afschafte).

Zaanse Pasteitjes

Snijd 100 g. koud vlees in kleine stukjes. Verwarm 40 g. boter en meng daar 40 g. bloem door en voeg hierbij, steeds roerende, 3 dl. bouillon of verdund bruin van jus (zie de vorige aflevering van Wat de Pot Schafte) en 1 dl melk toe tot men een dikke saus heeft gekregen. Roer hierdoor het vlees en maak de ragout af met wat peper, zout en desverkiezend wat kerrie. Bak intussen de beschuiten niet te vlug lichtbruin en bros. Verdeel de ragout over de beschuiten; strijk de bovenkant glad en strooi hierop fijngehakte peterselie. Presenteer dit gerecht warm, hetzij als voorgerecht, hetzij bij de koffietafel. ■

Jan Six en de glimlach van Wilhelmina

door Jan Wieten

Hoog tijd om in deze rubriek aandacht te besteden aan de Jan Six (1857-1926) van onze universiteit, de hoogleraar Esthetiek en Kunstgeschiedenis van circa honderd jaar geleden. De aanleiding vormt vanzelfsprekend het vorig jaar verschenen boek van Geert Mak.

Deze Jan Six, de VII-de in rij sinds de eerste Jan Six uit de zeventiende eeuw, had als jonge student de overgang naar de Universiteit van Amsterdam nog meegemaakt. Six begon in 1875 zijn studie (klassieke letteren) in de tijd van het Athenaeum Illustre. In 1896 volgde hij Allard Pierson op als buitengewoon hoogleraar. In 1917 werd hij gewoon hoogleraar, wat zijn verkiezing tot rector mogelijk maakte. In 1919-1920 werd hij uiteindelijk rector magnificus van de Universiteit. Wij concentreren ons in dit stuk op zijn afscheidsrede als rector van 20 september 1920.

Op 15 september 1919 was hij door zijn voorganger Koenraad Kuiper omhangen met de ambtsketen die Six zelf had ontworpen. De zilveren keten symboliseerde de universitas van wetenschappen, te zien waren bijvoorbeeld een pentagram, de duif van de heilige geest, een Indisch hakenkruis en een in zijn staart bijtende slang.

Niet ten onrechte noemde hij bij die gelegenheid de Universiteit van Amsterdam mijn Hogeschool, omdat zijn vader en zijn grootvader hun vorming aan het Athenaeum hadden genoten en *'ik zelf zolang aan de jonge Universiteit, wier geboorte ik meemaakte, heb gestudeerd en er zoo spoedig weer als privaat-docent, later als hoogleeraar aan verbonden was, dat ik mij niet kan voorstellen dat ik het elders zou zijn geweest.'*

Over de studenten

Op de nieuwe functie was hij trots, maar het eigenlijke werk van rector viel hem bitter tegen: *'ik had mij nooit rekenschap gegeven, dat ook ander werk dan handenarbeid van mij geëischt zou kunnen worden, werk waarvoor ik alle geschiktheid zou missen, en zoo voelde ik mij heel klein,*

Jan Six (1857-1926) geschilderd door Georg Rueter in 1921)

Op de nieuwe functie was hij trots, maar het eigenlijke werk van rector viel hem bitter tegen

toen ik bij de inschrijving der studenten de nauwkeurigheid van een ambtenaar van den burgerlijken stand bleek te missen en den genan (naamgenoot, jw) van een koning der Kaninefaten of de naamgenoot van een onzer grootste ontdekkingsreizigers mij voldoende afleidde om een aanstaande rechtsgeleerde met een toekomstige geneeskundige te verwisselen.'

Tussen die inschrijving en de laatste 'aanraking' met studenten tijdens promoties was het jaar van zijn rectoraat er niet een van louter vreugde geweest. In sommige studenten was Six teleurgesteld. Misschien indachtig zijn eigen promotie (cum laude) in 1885 bij Allard Pierson, bekende hij dat hij zich dikwijls had geschaamd - al zei

hij er geen schuld aan te hebben - over promovendi die zich 'zoo moeilijk wisten uit te drukken, zoo slecht konden zeggen, wat zij te vertellen hadden, soms lazen in plaats van voor de vuist te spreken; niet altijd, omdat zij onvoldoende waren voorbereid of het onderwerp niet beheerschten. (...) Soms brabbelden zij enkel, omdat hun de vrijmoedigheid ontbrak, die zij misschien op een kroegjool hadden kunnen verwerven. Meestal, dunkt mij, omdat disputen geen werkvergaderingen meer kennen, waar men, onder zijn vrienden, leert zijn gedachten helder en klaar uiteen te zetten.'

Over groei en werklust

Maar ondanks dit euvel groeide de Universiteit van Amsterdam: *'De kamers worden te klein en te gering in aantal. Een bevredigende oplossing is niet in korten tijd te verkrijgen. De Agnieten-kapel, die in haar verhandelden toestand nog de lidteekens droeg van zulk een belangrijk verleden, heb ik met nieuwsgierigheid zien vernieuwen, zooveel mogelijk rekening houdend met iedere aanwijzing omtrent haar afwisselende geschiedenis, tot een gedenkteeken voor het Athenaeum Illustre, en een levend deel van de huidige Universiteit. Maar gereed heb ik dit zorgvuldig behandelde werk niet zien komen en ik had dat ook nauwelijks verwacht.'*

Six had, zo konden zijn toehoorders in de aula beluisteren, weinig op met het gebrek aan werklust van zijn medewerkers en de bouwlieden van dit 'zorgvuldig behandelde werk'. Hij toonde zich althans 'zeer teleurgesteld door de arbeidsmoeheid van het tegenwoordige geslacht, dat dwaselijk van meening schijnt, dat meer dan enkele weinigen luierend kunnen leven, waardoor de voorloopige uitbreiding van de collegekamers op de zolders van dit gebouw niet bijtijds is gereed gekomen en ik vrees, neen, ik weet dat mijn opvolger

Of die glimlach wat heeft uitgehaald, weten wij niet.

(prof. dr. S. Mendes da Costa, jw) *daar nog moeilijkheden mee zal hebben, die ik hem gaarne had bespaard gezien.*

De glimlach van de vorstin

Gelukkig ontwaarde deze rector magnificus ook een lichtpuntje (bij al dat leed). Dat gebeurde toen hij met de senaat op audiëntie ging bij koningin Wilhelmina. *'Gelukkig was ik (...) Hare Majesteit onze geëerbiedigde Koningin hulde te mogen brengen en Haar een glimlach te mogen ontlokken over de formalistische bezwaren van Hare regering, die geen zesde Faculteit aan onze Hoogeschool meende te mogen toelaten, omdat de wet eischt dat zij uit vijf, niet drie of vier besta.'*

Formalistische bezwaren of niet, binnen twee jaar kreeg de Universiteit van Amsterdam haar zesde faculteit, die der Handelswetenschappen (in 1935 omgedoopt in die der Economische Wetenschappen). Of die glimlach wat heeft uitgehaald, weten wij niet. In elk geval bleek de minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, dr. J. Th. de Visser, bereid de nieuwe faculteit te gedogen. ■

Bron citaten:

'Verslag van de lotgevallen der Universiteit van Amsterdam gedurende den cursus 1919-1920. Rede bij de overdracht van het Rectoraat op den 20sten September 1919 (moet zijn: 1920) uitgesproken door Prof. Jhr. Dr. J. Six, in de Aula der Universiteit', in: *Jaarboek der Universiteit van Amsterdam (1919-1920)*, pp. 6-19, Amsterdam 1920 (UB Bijzondere Collecties)

Andere bronnen:

G. van Hoorn, 'Levensbericht van Prof. Jhr. Dr. J. Six 1857-1926'. *Dbnl Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde, 1927*, pp. 129-44, http://www.dbnl.org/tekst/_jaa003192701_01/_jaa003192701_01_0019.php

Geert Mak, *De levens van Jan Six. Een familiegeschiedenis*. Amsterdam/Antwerpen, 2016.

Foto CarmenFreudenthal

De door Jan Six ontworpen ambtsketen van de rector

Activiteit voor kringleden

Goede gesprekken bij smakelijke kerstlunch

♦ door Frans Willemsen

Op donderdag 15 december vond voor de vierde keer in het bestaan van onze kring de kerstlunch plaats. Er was plaats voor zeventig leden, maar er hadden er zich heel wat meer aangemeld, dus het bestuur moest in een flink aantal gevallen nee verkopen. Des te vervelender dat een tweetal leden zonder afzegging niet kwam opdagen.

Ruud Bleijerveld vertelt in zijn openingswoord dat een enquête onder de leden heeft opgeleverd dat de leden over het algemeen zeer tevreden zijn over de kring en ook de *Uitdienstbode* scoort goed.

Er verschijnt ook dit jaar een jaarboekje waarin het bestuur aan de geldgevers, het Georganiseerd Overleg en het College van Bestuur, laat zien wat het doet met hun bijdrage.

Het was weer een erg plezierige bijeenkomst. We hebben lekker gegeten (althans de meesten van ons, sommige leden, onder wie twee redactieleden, visten achter het net; toen zij wilden opscheppen was er voor hen weinig meer te eten over), we hebben een lekker glaasje gedronken, maar vooral: we hebben heel druk en genoeglijk met elkaar gepraat, gekletst, gediscussieerd, geconverseerd. En dat is misschien nog wel belangrijker dan dat lekkere eten en drinken. Vorig jaar drukte Ruud, na net als nu iedereen die aan het slagen van de bijeenkomst heeft bijgedragen te hebben bedankt, zijn grote zorg uit over het vluchtelingenvraagstuk. Dit jaar sluit hij af met de wens dat in 2017, het jaar met zijn vele belangrijke verkiezingen, de verworvenheden van een verenigd Europa behouden mogen blijven en dat het populisme een halt toegeroepen wordt. *Hear. hear!* ■

Holocaust- en genocidestudies, wat is het en wat kun je ermee?

door Michiel Röling

Zaterdag 5 november vond op het Roeterseiland de jaarlijkse AUV-dag plaats. Leden van de AUV (Amsterdamse Universiteits-Vereniging), de algemene alumnivereniging van de UvA, kwamen samen om te luisteren naar sprekers, met elkaar in debat te gaan en oude banden aan te halen en nieuwe contacten te leggen. Dit keer werden er twee nieuwe kringen opgericht (Mediastudies en Nederlands als tweede taal) en sprak Sywert van Lienden over de politieke rol van de middenklasse.

De bij de AUV aangesloten kringen organiseerden gezamenlijk een programma van tien lezingen over tal van onderwerpen. Ook het bestuur van onze seniorenkring nam deel: samen met de kring Holocaust- en genocidestudies organiseerde het een twee uur durende sessie. Hierin sprak Hans Blom, emeritus hoogleraar Nederlandse geschiedenis, over de oprichting van het Centrum voor Holocaust- en Genocidestudies en de Engelstalige interdisciplinaire master Holocaust- en Genocidestudies in 2002. Vervolgens gingen drie alumni in op het werkveld dat zij na de opleiding hebben betreden.

Bundeling van genocideonderzoek

Hans Blom vertelt over het ontstaan van het Centrum voor Holocaust- en Genocidestudies en waarom het niet het Centrum voor Genocidestudies heet. Want de holocaust, de Jodenvervolging in de Tweede Wereldoorlog, is eigenlijk ook een genocide. Blom gaat terug naar 1944 – het jaar dat de Poolse rechtsgeleerde Raphael Lemkin, sprekend over de situatie in Nazi-Duitsland, de term ‘genocide’ in het internationale recht introduceert. Sindsdien wordt genocide, ook wel volkerenmoord, gebruikt om massaal geweld en grootscheepse moordpartijen gericht tegen specifieke bevolkingsgroepen aan te geven. De VN organiseert in 1948 een Genocide Conventie met als doel dit massaal geweld en de grootscheepse moordpartijen te voorkomen en te bestraffen. Toch vinden er geregeld nog genocides plaats, onder meer in Cambodja, het voormalig Joegoslavië en Rwanda en Burundi, niet alleen in oorlogssituaties maar ook in vreedstijd.

De holocaust lag eind vorige eeuw gevoelig in Europa. Met name in de Oostbloklanden, die tot het eind van de jaren 80 onder het Sovjetimperium vielen, was het verboden om te herinneren aan de Jodenvervolging – en ook nu nog wordt de holocaust in sommige landen ontkend. Na de val van de muur in 1989 vinden er op diplomatiek niveau veel activiteiten plaats om deze zwarte bladzijde in de Europese

geschiedenis niet te laten vergeten. In die tijd wordt de Taskforce for Holocaust Education Remembrance and Research opgericht, later wordt die omgedoopt in Holocaust Remembrance Alliance.

In 2000 signaleert de Israëlische holocaustonderzoeker Yehuda Bauer dat er weliswaar veel onderzoekers bezig zijn met holocaustonderzoek, maar dat de grote lijn in het onderzoek ontbreekt. Gelijktijdig ontstaat er in Nederland het besef dat een goed instituut informatie kan verstrekken en kan helpen bij het beantwoorden van vragen over het oorlogsverleden. Onderzoek is hierbij van groot belang, want zo redeneert Blom: zonder wetenschappelijk onderzoek geen zinvolle educatie en geen herinnering. Vertrouw nooit op je geheugen. Om dit in goede banen te leiden is een nieuw onderzoekscentrum nodig waarin academici bezig zijn met onderzoek en onderwijs, contact hebben met de educatieve wereld en gezamenlijk invulling kunnen geven aan herdenkingen.

Doelbewust beleid

Uğur Ümit Üngör houdt zich als in genocides gespecialiseerd historicus en socioloog bezig met conflicten tussen staten en binnen staten. Wanneer deze conflicten gekeerd zijn tegen bepaalde groepen en er een doelbewust beleid is, van de staat of een machtige groep tegen weerloze burgers, is er sprake van genocide. Uit onderzoek blijkt de opbouw naar een genocide altijd gelijk. Het begint met een crisis in een land, gevolgd door vreedzame polarisatie waarin politieke extremen ontstaan. Als daaruit gewapende knokploegen ontstaan is er sprake van gewelddadige polarisatie. De laatste stap is massaal geweld.

Üngör ziet een rol voor de opleiding in de preventie van genocides. Door te verklaren hoe er een genocide heeft plaatsgevonden zou, in theorie, een genocide voorkomen kunnen worden. Daarvoor moet gekeken worden vanuit een breed cultureel, technologisch en politiek perspectief. Ook de rechtsspraak speelt een grote rol, want na juridisch onderzoek volgt een reconstructie en rechterlijke uitspraak en zou er aan verzoening gewerkt kunnen worden.

Wanneer ingrijpen?

Frederiek Stokkers is analist bij de Landmacht. Vanuit haar interesse in mensenrechten en internationale conflicten heeft zij Holocaust- en genocidestudies gestudeerd. In de opleiding waardeerde ze de brede, interdisciplinaire achtergrond van de medestudenten en de goede discussies die daaruit voortkwamen.

Stokkers gebruikt haar kennis om situaties ter plekke te analyseren. Factoren als religie, sociale en maatschappelijke verschillen kunnen in conflictsituaties uitmonden in massaal geweld. De grote vraag blijft hoe en waarom mensen tot dat

geweld komen en op welk moment ingrijpen noodzakelijk is om erger te voorkomen.

Verzoening

Laura Melse begon de opleiding vanwege de maatschappelijke relevantie. Zij legt graag de focus op de nasleep van genocides en massaal geweld. Daarbij kijkt ze naar de mogelijkheid om te bestraffen – is de overheid schuldig of kunnen individuele burgers worden aangesproken op hun daden – en naar verzoeningstrajecten. Vooral de zoektocht naar de waarheid is interessant, want welke herinnering is oprecht en welke is opgelegd door de overheid? Wat is de waarheid?

Melse begeleidt momenteel alleenstaande minderjarige asielzoekers, daarin is ze zijdelings bezig met wat ze tijdens de opleiding heeft geleerd. Tijdens haar lezing wordt snel duidelijk dat haar huidige werk haar niet genoeg voldoening geeft. Haar ambities liggen elders, ze laat doorschemeren dat promoveren haar wel wat lijkt. Gespreksleider Nanci Adler, directeur Onderzoek bij het NIOD en Manager Holocaust- en genocidestudies lijkt hier wel oren naar te hebben. ■

In beeld

Beelden uit de UvA-Spaarnestad Photo collectie

De Bolsjewistische samenzwering te Amsterdam

♦ door John Kleinen

Onder de kop 'De Bolsjewistische samenzwering te Amsterdam' en de ondertitel 'De Sovjet-diamanten of de Slang uit 't Oosten' vroeg het populaire

tijdschrift *Het Leven* op 20 februari 1920 aandacht voor een vergadering in Amsterdam van West-Europese leden van de Komintern (Communistische Internationale). Twee prominente UvA-professoren, de wiskundige Gerrit Mannoury en de sterrenkundige Anton Pannekoek, speelden bij deze gebeurtenis, waar de vaderlandse pers schande van sprak, een prominente rol. Beiden waren lid van de net opgerichte Communistische Partij van Holland, de voorloper van de CPN, die als gastheer van de Komintern-delegatie optrad. Gerrit Mannoury had zelfs zijn huis aan de Koninginneweg ter beschikking gesteld om de politieke te weren.

Een wat onscherpe foto van Mannoury zou het bewijs zijn van het politieke schandaal waarbij zij betrokken waren. De fotoredactie van *Het Leven* scheidde de professor letterlijk van zijn biotoop door zijn werkomgeving volledig te maskeren. De ingang met binnentuin van

de Oudemanhuispoort waar Mannoury colleges gaf werd met het retoucheerpotlood bewerkt. Achter hem liep nog iemand met iets wat op gereedschap leek, maar op de gepubliceerde foto is die persoon verdwenen en is het gebouw opgegaan in het struikgewas.

Het curatorium van de universiteit vreesde voor een kruistocht tegen de hoogleraren Mannoury en Pannekoek. De verantwoordelijke minister deed in ieder geval een poging. Mannoury's strikte scheiding van politiek en wetenschap in zijn colleges redde hem echter. Hij is, behalve vanwege zijn politieke activiteiten, de geschiedenis ingegaan als een van de grondleggers van de significa, een variant van de semiotiek.

Een recent NWO-project en een serie colloquia benadrukken het belang van Mannoury als filosoof en wiskundige. Overigens was het Komintern-bureau in Amsterdam geen lang leven beschoren: in hetzelfde jaar werd het opgegeven. De Nederlandse kameraden waren teveel met de 'kinderziekte van het communisme' besmet, zo heette het in Moskou. ■

Nationaal Archief/Collectie Spaarnestad/
Het Leven 1920 (8), p. 242. Fotograaf onbekend

Weet je waar ik nou zo hekel aan heb? Aan veel dingen, maar hoog scoort tegenwoordig het opbellen naar instanties. Het woord instanties klinkt al een beetje vies, maar echt leuk krijg je als je probeert ze te bereiken en dat geldt ook voor organisaties en bedrijven.

Er zijn honderden varianten, maar in essentie gaat het ongeveer als volgt. Eerst krijg je bijna standaard een mededeling over de kosten van het gesprek (zelf betalen), gevolgd door het bericht dat het gesprek kan worden opgenomen, meestal met de vermelding vanwege kwaliteitsredenen of om de dienstverlening te verbeteren. Ik geloof daar natuurlijk niets van. Volgens mij is de belangrijkste reden om een niet geheel adequaat reagerende telefonist (dat is tegenwoordig meestal een medewerker van een callcenter) op een gemakkelijke manier de laan uit te sturen wegens disfunctioneren. Al moet ik heel eerlijk toegeven, dat daar volgens mij ook regelmatig reden toe is. Na deze mededelingen krijg je dan te horen; 'om u sneller van dienst te kunnen zijn volgt nu een keuzemenu', soms met de toevoeging 'luister dit menu helemaal af, alvorens een keus te maken'. En dan begint het gedoe pas echt, zeker bij mij, want ik bel meestal met mijn telefoon die niet van zichzelf mobiel is, maar wel zo heet. Het keuzemenu gaat er vanuit dat je daarna op het betreffende nummer drukt, maar op je mobieltje is een nummerbord niet zichtbaar en moet je eerst gaan zoeken naar zoiets als 'toetsen'. Dus telefoon weg bij je oor en dan op het scherm zoeken, terwijl de stem van het keuzemenu vrolijk doorkakelt en weer opnieuw begint omdat je nog geen keus hebt gemaakt. En het zal wel aan mij liggen, maar de vraag die ik wil stellen zit bijna nooit in het menu. Dat betekent dat je nog een keer het menu moet af luisteren en nog een keer om zo dicht mogelijk met je vraag de juiste keuze te benaderen. Tegenwoordig kies ik in zo'n geval bijna altijd voor de keus waarin het woord 'rekening' of 'betaling' voorkomt. Dan kom je wel bij het verkeerde loket, maar daar wordt je snel weggestuurd en verbonden met de juiste afdeling, alhoewel dat ook niet altijd zeker is. Maar na het maken van een keus kom je tegenwoordig stevast in een wachtrij met de mededeling 'al onze medewerkers zijn in gesprek' en 'er zijn nog zoveel wachtenden voor u'. Of als men je echt wil

afschrikken krijg je te horen: 'de gemiddelde wachttijd bedraagt op dit moment meer dan twaalf minuten' zo nodig met de mededeling dat je het ook op een ander tijdstip kan proberen. En dat allemaal met in mijn achterhoofd nog de mededeling 'om u sneller van dienst te kunnen zijn'. Als je desondanks blijft wachten, wordt dat wachten opgevrolijkt door een opwekkend (ik neem aan dat de bedoeling is) deuntje, hetgeen kennelijk moet voorkomen dat je in slaap valt. Het wachten kan lang duren, soms zolang dat je er op een gegeven moment de brui aangeeft of moet geven omdat je weg of naar het toilet moet of omdat de deurbel gaat. De verbinding wordt af en toe ook uit zichzelf verbroken. In beide gevallen moet je daarna weer van voren af aan beginnen en het hele circus opnieuw doorlopen. Inmiddels ben je zo opgefokt dat als je uiteindelijk de vraag krijgt 'waar kan ik u mee van dienst zijn?', je bijna automatisch tegen de dienstdoende dame of heer begint uit te varen, hetgeen het gesprek er meestal niet soepeler opmaakt. Zeker niet als blijkt dat je toch bij het verkeerde loket terecht bent gekomen en men je 'helaas' niet kan doorverbinden met de juiste medewerker.

Naast het bovenstaande kunnen nog veel andere ergernissen komen. Zo is het irritant als het muziekje tijdens het wachten veel te hard is, maar nog erger is als je tijdens het wachten niets hoort; geen muziek en geen mededeling dat er nog zoveel wachtenden voor je zijn. Je weet dan niet of je nog geholpen gaat worden of dat er iets fout is gegaan en ook niet hoe lang het gaat duren. Je hebt de neiging op te hangen, maar durft dat toch niet goed; je weet maar nooit en anders moet je weer van vooraf aan beginnen. De praktijk van mijn huisarts (keuzemenu van 9, die je helemaal moet af luisteren) heeft ook nog een bijzonderheid bedacht: na de mededeling 'er is nog één wachtende voor u' denk je dat je na die ene wachtende aan de beurt bent. Maar nee dan komt als blijde verrassing nog 'u bent de eerstvolgende die aan de beurt is'. Je voelt je gefopt, terwijl het op zich wel lijkt te kloppen. En dan kan alsnog de grootste ergernis komen; je krijgt iemand aan de lijn die oerstom of onbeschoft is. Probeer dan na al het voorgaande maar eens rustig te blijven. Het is allemaal gruwelijk, gruwelijk ergerlijk. Maar ja, zo kan ie wel weer. ■

Het Getal

100

door Frans Willemsen

Ik hoor een restauranthouder op de tv zeggen: 'Tien jaar geleden was er nog niks aan de hand, maar tegenwoordig moet de bediening bij het opnemen van de bestellingen altijd vragen wat de dieetwensen zijn en of er sprake is van allergieën'. Een moeder vertelt in de krant dat ze voor de kerstmaaltijd op school haar kind groentepakketjes meegeeft, want die zijn onschuldig voor de meest voorkomende allergieën en diëten in de klas 'want alle kinderen zijn allergisch'.

Je zult mij niet horen beweren dat al dat gedoe over allergieën onzin is, er zijn heel wat mensen die van sommige voedingsstoffen doodziek kunnen worden. En onderzoek wijst uit dat

1 op de 100 mensen een glutenallergie heeft. Een paar jaar geleden wist ik niet eens wat dat was en wij senioren zijn allemaal oud geworden zonder dat te weten, maar goed, dat geldt wel voor meer.

Maar mij bekruipt een lichte wrevel als ik die moeder hoor zeggen dat *alle* kinderen in de klas allergisch zijn. Of als ik in een recente verfilming van *Alleen op de Wereld* de hoofdpersoon over zijn klas hoor zeggen: 'Iedereen heeft wel wat. Alfa is leesblind. Kevin heeft ADHD. Toby is turnkampioen. En ik ben wees'. Leesblindheid, ADHD, turnkampioen, wees: als je dat niet hebt of bent, heb je misschien wel een allergie. Ben je toch ook een beetje bijzonder. ■

Max Dendermonde heeft eens gezegd: 'Ik wou dat ik een vulkaan was. Lekker op je rug liggen roken en dat iedereen dan zegt: "Kijk, hij werkt!"'. In deze rubriek schenken we aandacht aan een kringlid dat na zijn of haar pensioen nog volop actief is en daarmee het beeld van de gepensioneerde die op zijn of haar lauweren rust logenstraft. Kent of bent u zo iemand, meldt ons dat dan via uva.uitdienstbode@gmail.com.

Anneke Schmidt heeft nog steeds een volle agenda

door Frans Willemsen

Dit keer: Anneke Schmidt, 88 jaar. Ik heb tijdens een kringbijeenkomst een aantal uitspraken van haar genoteerd en gebruik die als leidraad voor ons gesprek.

Ik spreek Anneke in haar dertigerjaren appartement in Amsterdam waarin alle kamers rond een centrale hal liggen, heel anders dan het twee-onder-één-kaphuis in Bussum waarin ze is opgegroeid en de kamers aan een lange gang lagen. Aan dat huis heeft ze ondanks haar strenge maar degelijke gereformeerde opvoeding goede herinneringen.

Haar broers bezochten een christelijke middelbare school in Hilversum, maar dat werd voor haar niet geschikt geacht. Ze werd verondersteld haar moeder twee jaar te assisteren in het huishouden, maar ze had een hekel aan huishoudelijk werk. Ze ging de Handelsavondschool bezoeken en haar Middenstandsdiploma halen en ze ontrok zich overdag zoveel mogelijk aan de huishoudelijke karweitjes met het argument dat ze huiswerk moest maken. En ze heeft haar gebrek aan hogere opleiding ingehaald door op latere leeftijd nog Frans te gaan studeren. Ze studeerde af op haar vijfenzestigste, met de Middeleeuwen als specialisatie.

Zodra ze kon, verliet ze Bussum dat ze verruilde voor Amsterdam. Met haar diploma van de Handelsavondschoon was het geen enkel probleem om een kantoorbaan te vinden. Ik ken Anneke Schmidt van vele kringbijeenkomsten, ze is er bijna altijd. Ik weet nog dat ik tijdens de kerstlunch met haar aan een tafeltje zat en dat ik een paar keer een stevige stomp tegen mijn bovenarm kreeg als ik volgens haar *hij* zei als het in haar ogen *zij* moest zijn of *hem* in plaats van *haar*, want ze is een militante feministe en steekt dat niet onder stoelen of banken. En ook nu onderbreekt ze me als ik aan het begin van het gesprek uitleg dat ik haar interview voor de rubriek 'Uitgewerkt' waarin we een kringlid aan het woord laten over wat hij nog allemaal doet na zijn pensionering. 'Na *haar* pensionering'. Ja, natuurlijk.

Anneke is 88 en daarmee het op twee na oudste kringlid. Ze is in haar achtenvijftigste levensjaar 'met de VUT' gegaan en is dus al meer dan dertig jaar gepensioneerd. Ze werkte toen bij pedagogiek als hoofd van de afdeling personeel en financiële zaken en was daaraan voorafgaand notuliste van verschillende commissies van de Universiteitsraad. Ze is op haar vierentwintigste getrouwd en op haar vierendertigste gescheiden. 'Daarna ben ik gaan leven'. Ze heeft uit dat huwelijk drie zonen met wie ze een goed contact heeft. Twee wonen er in Amsterdam, een in Brabant. En ze heeft één kleinkind.

Foto: Frans Willemsen

'Daarna ben ik gaan leven'

'Ik heb mijn portie pret gehad'

Was haar huwelijk geen succes, de (LAT-)relatie die ze daarna kreeg met een man was dat wel. In die relatie bloeide ze op en daar slaat die uitspraak dat ze na haar scheiding is gaan leven op, maar ook haar uitspraak over die portie pret. Maar aan die vreugde kwam een einde toen de man terwijl ze in Frankrijk op vakantie waren overleed. 'Men vond hem 's morgens vroeg buiten naast een bankje. Dood'. Haar verdriet was intens. 'Je hoefde op kantoor maar in me te prikken of daar kwamen de tranen. En dat ging niet over'. Ze heeft dus niet alleen haar portie *pret* gehad. Maar toch zegt ze: 'Ik heb een goed leven gehad'.

'Je moet je tijd vullen'

Ze is na haar pensionering nog een korte tijd vrijwilligster geweest voor een commissie voor gehandicapte studenten, maar dat bleek veel harder werken dan ze gewend was op kantoor (ze lacht). En dat was niet te combineren met een universitaire studie Frans, haar uiteindelijke doel. Ze had al jaren cursussen gevolgd aan het Maison Descartes en ze ging met de man met wie ze toen die gelukkige relatie had veel

naar Frankrijk. Ze hadden daar vrienden gemaakt. En toen hij was overleden merkte ze dat met z'n tweeën in het Frans converseren gemakkelijker was dan in haar eentje. 'En weet je wat het ook is: ik heb een lichte neiging tot depressiviteit als ik te weinig te doen heb. Je moet je tijd vullen, en zeker ik'. Zo is ze al zo'n twintig jaar lid van maatschappijkritische netwerk Wijze Oude Wijven, afgekort de WOUW. Maar dat blijkt maar één van haar activiteiten.

'Ik heb nog steeds een volle agenda'

'Nou, die had ik, ik doe wel wat minder hoor'. Maar dan volgt er een opsomming waarvan ik met mijn oren zit te klapperen. Ze is, of was in ieder geval, actief in Firapeel, Vereniging voor Mediëvistiek (Firapeel is een personage uit het Middeleeuwse fabeldicht de Reynaert), want ze heeft tijdens haar studie een bijzondere belangstelling opgevat voor de Middeleeuwen. Ze was jarenlang een frequente bezoeker van lezingen van Spui 25, de Rode Hoed en Pakhuis de Zwijger, deed mee aan activiteiten van De Nieuwe Liefde van Huub Oosterhuis, heeft allerlei HOVO-cursussen gedaan aan de VU en bij CREA, maakte deel uit van de leesgroep Montaigne (ze wil me zijn *Essays* uitlenen als ik zeg dat die me erg interesseren maar dat ik er nooit aan

toe ben gekomen) en van een schrijfgroep die haar een map vol eigen levensverhalen heeft opgeleverd. Ze is actief in stadsdorp Rivierenbuurt, neemt deel aan een poëziegroep waarin gedichten worden besproken rond een tevoren vastgesteld thema en speelt jeu de boules ('na afloop altijd met z'n allen naar het café'). En o ja, de seniorenkring, daar gaat ze ook zoveel mogelijk heen, en naar bijeenkomsten van de Academische Club. En dan bezoekt ze regelmatig musea en wandelt ze zoveel mogelijk. En binnenkort hoopt ze weer te kunnen fietsen. 'Zou je dat wel doen?', zeg ik, want ze vertelt dat ze het afgelopen jaar vier keer is gevallen, niet alleen met de fiets, ook een keer bij het instappen van de tram.

'Ik ben geen stilzitter'

Het is veel. Zoveel dat ze vóór ons gesprek alles op een papiertje heeft geschreven. Ik heb moeite om de opsomming bij te houden en ik heb vast het een en ander gemist. Bijvoorbeeld het buurthuis, maar daar komt ze niet zo vaak meer als voorheen. En ook van de andere activiteiten zegt ze dat ze het nodige heeft afgestoten. Er blijft genoeg over, lijkt mij. 'Nou', zeg ik bij wijze van afsluitend understatement, 'het houdt je van de straat'. Ze lacht: 'Ik zeg altijd: het houdt je op straat'. ■

UvA-nieuws

De UvA is volop in beweging. Een kleine selectie uit het nieuws

UvA gaat naar 'senaat nieuwe stijl'

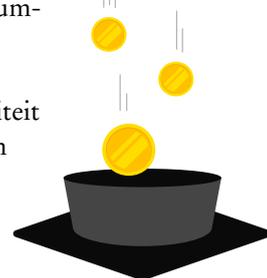
Tot medio december konden medewerkers en studenten deelnemen aan een raadgevend referendum van de Commissie Democratisering en Decentralisatie gevormd door de medezeggenschap en actiegroepen. Kort gezegd laat de raadpleging zien dat velen positief staan tegenover een 'senaat nieuwe stijl'. Het College van Bestuur gaat in de komende periode het voorstel voor een 'senaat nieuwe stijl' uitwerken. Eind april wil het bestuur een voorstel klaar hebben, zodat er mogelijk al vóór de zomer via de gebruikelijke kanalen over besloten kan worden. De UvA wordt daarmee de eerste universiteit in Nederland met een dergelijk academisch forum, waarin medewerkers en studenten uit verschillende geledingen over de strategische koers van de universiteit delibereren.

Verder gaat het CvB voorstellen voorbereiden om de betrokkenheid van medewerkers en studenten te versterken bij de beleidsvorming op centraal niveau, op het niveau van de faculteit en op het niveau van opleidingen en onderzoeksgroepen. Om studenten en medewerkers meer zeggenschap te laten hebben over hun onderwijs en onderzoek, moeten vooral de opleidingscommissies beter in positie komen en wil het CvB het academisch leiderschap daarop toerusten.

Tot slot gaat het CvB door met het uitgebreider informeren over en betrekken van medewerkers en studenten bij het UvA-beleid, zoals dat rond het allocatiemodel en de keuze voor de nieuwe universiteitsbibliotheek.

Lustrumbeurzen voor UvA-promovendi

Ter ere van het 385-jarig bestaan zijn lustrumbeurzen ingesteld voor UvA-promovendi. De beurzen zijn bedoeld om internationale ervaring op te doen zijn een aanvulling op de reguliere mogelijkheden. Ze kunnen worden ingezet voor verschillende soorten doeleinden: van een congresbezoek en volgen van onderwijs tot het bezoek aan buitenlandse collega's. De lustrumbeurzen zijn een samenwerking tussen de Universiteit van Amsterdam en het Amsterdams Universiteitsfonds.

College van Bestuur verlaat Maagdenhuis

Het College van Bestuur is in december verhuisd naar de Roeterseilandcampus en de Amstelcampus. Zij willen graag dichterbij het proces van onderwijs en onderzoek werken. Zo staan zij nog meer in verbinding met studenten en medewerkers.

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM VIERT 385STE DIES NATALIS

De Universiteit van Amsterdam vierde op maandag 9 januari haar 385ste Dies Natalis (geboortedag). Belangrijk onderdeel van de Diesviering was het afscheid van Dymph van den Boom als rector magnificus van de UvA en de overdracht van het rectoraat aan Karen Maex. Van den Boom ontving uit handen van Jet Bussemaker, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, een koninklijke onderscheiding. In de voordrachten van zowel Van den Boom als Maex stond de toekomst van de universiteit centraal. Na de Diesrede volgde de uitreiking van de eredoctoraten aan expert in het internationaal vluchtelingenrecht James Hathaway, cultuursocioloog Michèle Lamont en aidsbestrijder Peter van Rooijen.

Dymph van den Boom (r)

James Hathaway (l)

Peter van Rooijen

Foto's: Monique Kooijmans

Horizon 2020-subsidie voor Carlos Fitzsimons

Neurobioloog dr. Carlos Fitzsimons heeft een NEURON-subsidie gekregen van het EU-programma Horizon 2020. NEURON is het Network of European Funding for Neuroscience Research. Deze subsidie van 850.000 euro kan gedurende drie jaar vier postdocs financieren. Een kwart van het bedrag is toegewezen aan de onderzoeksgroep van Fitzsimons van het Swammerdam Institute for Life Sciences van de UvA.

TOP-subsidies voor UvA-wetenschappers

De Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek heeft TOP-subsidies Exacte Wetenschappen toegekend aan zes UvA-wetenschappers in de wetenschapsgebieden astronomie, informatica en wiskunde. De subsidies zijn bestemd voor vernieuwend en risicovol wetenschappelijk onderzoek met een vraagstelling die van hoge kwaliteit en wetenschappelijke urgentie is en aantoonbaar belangrijk is voor astronomie, informatica en/of wiskunde. Ulle Endriss, Alex de Koter, Rob Stevenson ontvangen de subsidie voor senior onderzoekers. Benno van den Berg, Jean-Michel Désert, Viresh Patel, ontvangen de subsidie voor jonge onderzoekers

Prestigieuze ERC Consolidator Grant voor drie UvA-onderzoekers

UvA-onderzoekers Ben Freivogel, Guy Geltner en Christa Testerink ontvangen de prestigieuze Consolidator Grant van de European Research Council (ERC). Deze persoonsgebonden subsidie bedraagt per project ongeveer 2 miljoen euro.

Met de subsidie kunnen de onderzoekers zich vestigen als onafhankelijk onderzoeksleider.

Topwetenschappers UvA in interdisciplinaire MOOC Big History

Natuurkundige Robbert Dijkgraaf, econoom Arnoud Boot en milieukundige Lucas Reijnders zijn enkele klinkende namen in de nieuwe Massive Open Online Course Big History van de UvA. De MOOC is een vervolg op de populaire collegereeks Big History van het Instituut voor Interdisciplinaire Studies en geeft een bijzonder inzicht in de geschiedenis van de Oerknal tot het leven op aarde zoals deze nu is. Esther Quaedackers, docent Big History aan de UvA en coördinator van de MOOC: 'De MOOC brengt in één cursus twintig topwetenschappers van vakgebieden als Astronomie, Natuurkunde, Evolutiebiologie, maar ook Economie, Geschiedenis en Theologie bij elkaar waardoor er op een toegankelijke manier een prachtige introductie wordt gegeven van de geschiedenis van de Oerknal tot het leven op aarde zoals deze nu is'. De MOOC is gratis te volgen via de platforms Coursera, YouTube en ChronoZoom.

ShakespeareNL - Vier eeuwen Shakespeare in Nederland

De tentoonstelling 'ShakespeareNL' brengt in beeld hoe Shakespeare Nederland veroverde. Geen andere toneelschrijver heeft zulke diepe sporen getrokken in de theatergeschiedenis als William Shakespeare (1564–1616).

Te zien tot en met 7 mei bij de Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129).

Heilige Boeken – de Garima-evangelieën uit Ethiopië

De fototentoonstelling 'Heilige Boeken' laat beelden zien van zeer oude geïllustreerde manuscripten met de evangeliën van Mattheus, Marcus, Lucas en Johannes, en tabellen voor het opzoeken van parallellen in evangelieteksten. Door koolstofdatering kon recentelijk de ouderdom van de boeken worden bepaald tussen de vierde en de zevende eeuw.

Te zien tot en met 26 maart 2017 in het Allard Pierson Museum, Oude Turfmarkt 127).

Carolyn Wever houdt een lezing over het belang van een actieve alumnivereniging

Thomas van Gulik verzorgt een lezing over anatomische lessen in het Theatrum Anatomicum (De Waag)

Bezoek aan het NIOD

Theodoor Bolten spreekt over zijn vrijwilligerswerk in een weeshuis in Cambodja

UvA-orkest J.Pzn Sweelinck geeft exclusief voor de kring een concert in de Singelkerk

Universiteitsdag met lezingen, debatten, muziek en rondleidingen. Ook de UvA-senioren zijn van harte welkom

Voor alle activiteiten krijgt u als lid van de Kring UvA-senioren een uitnodiging, waarop u zich kunt aanmelden.

NIEUWE LEDEN

Mevrouw drs. J.I. Bierling, Mevrouw W.M.T. Brouwers, Mevrouw prof. dr. O.C.M. Fischer, De heer dr. M.W.J. Lindt, Mevrouw H.M. Netel - van der Meij, Mevrouw M. van der Rhee, Mevrouw T.M.M. van Riessen, De heer C.P.M. Schouten, De heer L. Visser, Mevrouw drs. M. Wallis de Vries, Mevrouw dr. F.J. van Zuuren, Mevrouw L. Stolte, Mevrouw C. Mulie – Velgersdijk.

Mededelingen van het bestuur

Het bestuur heeft de systematiek van het aanmelden voor activiteiten veranderd. Tot nu toe gold het principe: wie het eerst komt, het eerst maalt, waarbij leden die veel achter hun computer zitten, aanzienlijk in het voordeel zijn. Voortaan krijgen leden een week de tijd om te reageren op een uitnodiging. Bij een activiteit met een begrensd aantal deelnemers wordt uit alle aanmeldingen het toegelaten aantal deelnemers op willekeurige wijze getrokken.

De eerste bijeenkomst waarop de nieuwe methodiek inging was het bezoek aan de KNAW. We zijn benieuwd of er op bijeenkomsten meer andere bezoekers zullen verschijnen.

REDACTIE:

Madzy Koudstaal, Kees Piena (adjunct hoofdredacteur), Henriëtte Ritter, Michiel Röling (eindredacteur), Jan Wieten en Frans Willemsen (hoofdredacteur).

Fotografie:

Madzy Koudstaal, tenzij anders vermeld

Ontwerp & layout:

Liek van den Braak, Lont - Grafisch werk

Vragen of opmerkingen?

Stuur een e-mail naar: uva.uitdienstbode@gmail.com of kringvasenioren-auv@uva.nl

Deadline volgende nummer:

Vrijdag 19 mei